

تاریخ عثمانی انجمنی

۱ حذیران
۱۳۳۱

پنجی سنه
نومرو ۳۲

مجموعہ سی

قاضی برهان الدین احمد

(۳۱ نجی جزء صحیفہ ۱۰۹ - ۱۰۵ دن مابعد)

ہواشادہ تیمور لنگک حرکاتہ دائر خبرلر تعاقب ایدیور و میردین (مار دین) سلطانی حبس ایلہ دیکی ، آمد شہرینی ضبط ایتدیکی « قلمہ آب نیک » ی و سائر قلعہ لری آلدینی حوادثی دو بولیور ایدی . سلطان برهان الدین احمد جہ تأثراتی موجب اولہ حق وقایعدن امیر مطہر تنک امیر تیمور زردینہ کیدوب اتباعی میانہ کیرمہ سی و سکہ و خطبہ یی تیمور نامہ تبدیل ایلہ مہ سی [۱] و امیر یلان دہ اکا اقتفا ایدہ رک ایکسی بردن ممالک رومک تسخیرینی متعہد اولملری ایدی .

قرامان اوغلی امیر علاء الدین تیمورک حمایہ سی طلب ایتمش و شامہ توجہ ایتدیکنده اوغلی امیر محمدی کوندرہ جگنی و اگر عثمانلی مملکتہ توجہ ایدہ جک اولور ایسہ بالذات ملحق اولہ جغنی بیلدیرمش و « تحت تصرفہ بولونان براق قلمہ یی زاویہ یایدم . درویشلر ، مسافرلر و سائر کیدوب کلنلر ایچون ہر قلمہ دہ سفرہ حاضر لاندیم . اگر قبول بیوریلورسہ جملہ سی مہیادر . اگر صدقاتکز اولہ رق ینہ بکا ویرر ایسہ کز ارادہ سزکدر . » ماآلندہ بر مکتوب یازمش ایدی .

دلقادر سولی [۲] شام طرفہ دلیل اولہ جغنی دائر دائما تیمورہ ایلچی کوندریر ایدی . مصر دن سلطان برهان الدین احمدہ ایلچیلر کلیور ، مشاورہ دہ بولنیور ایدیلر . ایلچیلرک اداره ایتدکلری لساندن مصر حکومتک سلطانہ پک اعتمادی اولمادینی آکلا شلمقندہ ایدی . برمدت [۱] فی الحقیقہ امیر تیمور نامہ اولہ رق ارزنجان دہ ضرب ایدلش کوش مسکوکات واردر .

[۲] ذوالقدر حکمدارلرندن اولان سولی حقندہ مرحوم عارفی پاشانک ۳۰ نجی جزء مندرج مقالہ سندہ معلومات واردر .

صوکره تیمورلنک طرفندن قتلوشاه اسمندہ بر ایلچی کلدی . سلطان برهان‌الدین احمد تیمورلنکک وقوعه کله جک هجومه مقاومتی قرارلاشد برمش اولدیقندن ایلچی بی آلی قودی . مصر سلطاننه کیفیتی اعلامله اتفاق تکلیف ایتدی وشام عسکرینک ملطیه به کوندرلسنی واورادن متفقاً و متحداً ارزن الرومه (ارضرومه) کیدیلهرک تیمورلنکله حرب اولنسنی ده یازدی . مصردن بوکا مقابله ککن ایلچی سلطان برهان‌الدین احمدک تیمورلنک طرفداری اولمادیقنی اکلامق ایچون تیمورلنک ایلچینسی طلب ایتدی . محضاشبهه یی ازاله ایچون قتلوشاهی مصره کوندرمک دنائتی ارتکابده سلطان برهان‌الدین احمد بآس کورمه دی . مصر سلطان ی برقوق قتلوشاهی مصرده قالمق ویاخود تیمورلنکک نزدینه کیتمکده تخیر ایتمش ، اوده مصرده قالمای ترجیح ایلهمش ایش .

تیمورلنکدن برقاصد کلوب قتلوشاهک اعاده سنی مع التهدید طلب ایدن برنامہ سنی کتیردی . نامه نک جوابی ایلہ قاصد اعاده اولندی . تیمورلنکک مجبئکرد وارجیشی ضبط ایتدیکی ، ابنیک قلعه سنی ده قهراً آلوب اهاالینسی قلیجیدن کچیردیکی ، سیواسه متوجه بولوندینی ، والی ملطیه نک فراره متهی اولدینی ، دوریکی حاکمی ، دارنده امیری فرار ایتدکلی ، مغول ، کرد ، ترکمانلر بوکسک طاغله چیقیدینی ایشیدلمکده ایدی . سلطان برهان‌الدین احمد متانتنه خلل کتیرمه رک تدابیر احتیاطیه ایلہ مشغول ایدی .

تیمورلنک طرفنی التزام ایتمش اولان قرامان اوغلی بوفرستاری قاجیرمایه رق سلطان برهان‌الدین احمدک مالکنی غارته باشلا یوب قیصریه به قدر کلدی . تیمورلنک چوبان کوپرینسه کلوب ارضرومه کیردیکی وسیواس ضبط اولونور ایسه بتون ممالک مصر وشام وروم ضبط ایدیلور فکرندہ بولوندینی استخبار ایدلیدکندن اهاالی سیواسه خلجان کلدی . اما سلطان برهان‌الدین احمد متانتی غائب ایتدیکنی بزم ورزم صاحبی نقل ایدیور .

تیمورلنک کر جستانه کیتدیکنی ایشیدن سلطان مشارالیه راحت اولاییلیدی .
اولجه مصر سلطانی دولت عثمانیه ایله سلطان برهان الدین علیهنه
متفق ایکن تیمورلنک توجهی اوزرینه دوستلغه باشلادی .

تیمورلنک عودتدن طولایی جناب حقه چوق شکرلر ایدن سلطان
برهان الدین احمد ، تیمورک غیرتنی کودن قرامان اوغللریله امیر مطهرتن دن
انتقام المی ایسته دیکندن قیصریه به عنایت واورادن قرامان مالکننه متوجهاً
حرکت ایلدی . اقسرای ، زنجیرلی ، قلعه ساله ضبط ایدلادکن صکره
حسن طاغنده وقوعه کلن حربده قرامان عسکری مغلوب اولدیقندن
فرارله نیکده به تحصن ایتدی . سلطان برهان الدین احمد نیکده بی ضبط
ایده مدیکندن محصورلرله مذاکرانه کیریشه رک وکویا آنلرک تضرعلرینه
مرحت ایدره ک اقسرایه عودت و برقاچ کون ذوق و صفا ایله استراحت
و بوراده ایکن احوالیده بولسان امرا ورؤسای دعوت ایله دی .
بابوق اوغلی علی پاشا تملل ایدوب دعوته اجابت ایتمه دیکندن لاجل التأدیب
اوزرینه کیدلدی اموال و اولاد و عیالنک بولوندی قلعه ایکی کون محاصره
ایله حرباً ضبط اولوندی . سلطان نه سیه مبنی ایسه اموالی علی پاشایه اعاده
ایتدیکی مثللو اولاد و عیالنی ده یانه کوندردی . انجق قرا حصاری آلوب
اکامقابل دکحصاری ویردی .

بوموقفیتی متعاقب اقسرایه وبعده قیصریه به کلوب بتون قیشی بوراده
راحت کچیرمش و بالآخره سیواسه عنایتله عسکرینی تفتیش ایتمش ایدی .
مقصد تیمورلنک طرفنی التزام ایدن ارزنجان ملکی امیر مطهرتندن اوج
آلق ایدی . سیواسدن حرکتله امیر مطهرتن مالکننه بالدخول ازبیدیر ،
سیس [۱] ، برطولوس قلعه لرینی ضبط ایتدی ایسه ده امیر مطهرتن
محاربه به کیرشمک اوزره کلکده اولدیغنی خبر آلان ازبیدیر و سیس قلعه لری
محافظلری سلطانه خیانتله امیر مطهرتنه تسلیم اولدیلر . معتبر مأمورلرندن
[۱] اطنه ولایتده کی سیدن غیری اولوب قره حصار شرقی ملحقاتندندر .

اولوب سیددن ارزنجانه کوندریلن حاجی یوسفک اسارتی خبرندن غضبناک اولان سلطان برهان‌الدین احمد، امیر مطهرتن اوزربنه یورو یوب بونی قاجیردی. بو ائشاده بوزطفان اوغلی سعدالملک حدود شامدن کلکله سلطان بوکا اکرامله اقشهر [۱] و صوشهری ملحقاتیه برابر اکاتفویض ایتدی. کندیبی قیلو حصاری محاصره ایدوب باغلربی باغچه‌لربی خراب ایتدیردی. قره حصار شرقی‌ده بوتخریبانه اوغرا دی. ایام بهار اولدیفندن کوسه طاغنده قونیلوب تفرج ایدلدی. یوقاروده ذکر ی کچن آق قیونلو احمدک وکاخ والیسی حاجی حسن هدیه‌لریله سلطان برهان‌الدین احمده کلدیلر. ارزنجان جوار ی بر آ ی مدت یغما ایدلدی. سلطان خدمات واقعه‌سنه مکافاة بایبورد حدودینه قدر اولان برلری احمدکه تقویض ایدوب قراحصار شرقی یولندن سیواسه کلدی. قراحصار بکی ملک احمد شمدی‌یه قدر امیر مطهرتنه کوکنمکده ایکن مشار الیهک مغلوبیتی اوزربنه هدایا ایله اوغلنی سلطانه کوندره رک عذر دیله دی. کباخ والیسندن قاصد کلوب امیر مطهرتنک مظالمندن شکایت ایتدیکنندن سلطان او جهته توجه ایتدی. بر قاج منزل قطع ایتدیکن صوکره والی کاخدن دیگر بر قاصد کلوب آق قیونلو امیر عثمان برادرینه مخالفت ایله ولایت کماخه هجوم ایتدیکی خبرنی کتیردی. سلطان بونک اوزربنه یونولدی. عثمان قاجدیفتندن واره‌ده بر خصوصت بولنمادیفتندن سلطان خواصندن برنی کوندروب امیر مشار الیه استالیت ویردی. بعده ارزنجان طرفنه دونوب امیر مطهرتی صیغیندیغی طاغلردن اووه‌یه ایتدیرمک ایچون بایبورد طرفنه کیدوب اوجوارلری یغما ایتدیردی. امیر مطهرتن پلورده حربه کیریشدی. سلطان برهان‌الدین احمد فنا حالده مغلوب اوله رق اوج یوز سواری ایله و بیگ درلو مشقتله سیواسه دونه بیلدی. حتی اوغلی علی بی کوچ قورتاره بیلدی. اقشهر

[۱] قونیه ولایتنده کی اق شهر اولایوب بوده قره حصار شرقی مضافاتندن الیوم آقشهر دنیلن قریه در.

مطهرتن انه کیردی . قره حصار شرقی صاحبی ملک احمد ، سلطانک
بوزغون عسکری صویدی .

بومغلویت اوزرینه ارتق بزمه جرأت ایدمه یین سلطان برهان الدین
احمد کشف حقایق اسرار عباداته دائر « اکسیر السعادات فی اسرار العبادات »
نامنده عربی بر رساله تألیف ایتدی .

بهار اولونجه عسکر طویلا یوب برای اخذ انتقام امیر مطهرتن اوزرینه
بورودی . امیر مطهرتن تعمیر ایتدی بر مکده اولدینی اقشهر قلعه سنک
مرمتدن صرف نظرله ارزنجانه تحصن ایتدی . اقشهر محافظی امیر ضیاء الملک
اولاد واحفاد یله سلطان برهان الدین احمد حضورینه کلوب اظهار اطاعت
ایتمکله سلطان قلعه اقشهری بعد التعمیر اکاقویض ایتدی .

همشیره زاده سی شیخ مؤید سلطانه عصیانه حاضر لایمقده اولدینی حسن
ایدلمک باشلاندی قره حصار شرقی صاحبی ملک احمد له عقد صلح ایدن سلطان ،
امیر مطهرتن حربی علی حاله براقه ورق کماخ والیسنی تأدیب ضمنده چیت مهرانسه
قوندی . بواننده قرامان اوغلی بر طرفدن وقتق و او اچق ترک لری دیگر طرفدن
قیصریه ولایتی خراب ایتمکده اولدقلری خبر آلدیفندن سلطان بونلری
برای تأدیب قیصریه به کلش و تنکیل لرینی متعاقب آق قیونلی احمد بکک
هجومندن خوف اوزره بولندیفندن سیواسه دوغوش ایدی . اصول فقهدن
« ترجیح التوضیح » نام اثرینی بوسیله ده یعنی یدی یوز طقسان سکیز
سنه سی شعبانک عشر اوسطنده یازماغه باشلایوب ۷۹۹ سنه سی شعبانده
برسنده ختامه ایردیردی .

شیخ مؤید قرامان اوغلی ایله اتفاق ایدمه رک دایمسی بولونان سلطان
برهان الدین احمد قارشو عصیانینی اعلان ایتدی . مأخدم اولان بزم ورزمد
شیخ مؤیدک اسباب عصیانینی تصریح ایدلمه مکده در . سلطان برهان الدین
احمد ، شیخ مؤیدی تأدیب ایچون سیواسدن حرکت ایدوب قوروق جرجلان
موقعه قوندی . آق قیونلی عثمان بک عسکر یله کلدی . سلطانک عسکری

چو غالدی . قیصریه‌ی شدتله محاصره ایتدی . شهر ضبط اولندیفندن
شیخ مؤید « احمدک و سطان » یه قاچدی . بوراسی ده تضیق ایدلدیکندن
استیانه مجبور اولدی اولاجس بعده یدی یوز طقسان طقوز سنه‌سی
عمرنک یکریمی بشنجی کونی قتل اولوندی .

صبره قرامان اوغلنک تأدینه کلدیکندن و حال بوکه بونلر قلمه لره تحصن
ایدوب میدانه چیقما دقلرندن برآی قدر قرامان ممالکنی سلطان یضا
ایتدیردی . مغوللردن و سائر عشایردن عصیان ایدنلری استیصال ایتدی .
قیصریه ایله برابر اون ابکی شهر و قلمه‌ی اوغلی علاالدوله علی‌یه بالتفویض
کندیسی قراحصار بهرامشاهه کلدی . امیر مطهرتن سلطانک ورودینی
خبر آلتجه اقشهر طرفندن ارزنجانه دوندیکندن اوطرف امین اولدی .
سلطانک قراحصار بهرامشاهه ورودی تاج‌الدین اوغللرینی و اماسیه و لایق
اضطرابه دوشوردی .

عسکری مجتمع اولونجه سلطان قرامانه متوجهاً قیصریه‌یه کلدی . انجق
قلت اساردن ناشی قرامان ملکینه عزیمتی تأخیر ایتدی . امیر مطهرتنه
تاج‌الدین اولادینه و ملک احمد قراحصاری‌یه ایلچی کوندروب جمله‌سی
صلاحه دعوت ایله‌دی . بایزید قیلو حصاری اطاعت ایتمکله تنیه ایله
یکیشدیرلدی . کاخ والیسنه و حکام و امرای اطرافه مکتوبلر کوندردی .
خلاصه قوت بازو ایله برایش کوره میه جکنی آکلایان سلطان برهان احمد
قوت زبان و قلمله تدویر مصالح طریق بحاسنی اختیار ایتدی .

امیر سلیمان فیجی کراسون (کبره‌سون) قلمه‌سی طریزون ایمبراطور-
لفندن ضبط ایتدیکی خبری بواشناده وارد اولمغله بوقتی تنیه ایچون
امیر مشارالیه برنامه کوندردلدی .

امرای الوسک التماسیه سلطان ییلاغه توجه ایتدی .

اغاج اری ترکمانلری قطع طریق ایدوب ییلاغه کیدوب کلنلره مانع

اولدقلرندن سلطانك امريله برقاچ قلعه بناسنه باشلانلیدی . ابکی قلعه از زمانده یاییلیدی .

مساوی سارهنه رغماً تجار حقنده سلطان برهان الدین احمدك حمایت و صحابی وارییدی . بر مضایقه زماننده زنکین بر تاجرك مصادره سی کندیسنه عرض اولدقدقه کال نفرت ایله رد ایتیش ایدی . بوسیره ده تجاردن برجاعت سلطانه کلوب حرامیلر ماللرینی غارت ایلدکلرینی عرض ایتلریله مشارالیه معتمدلرندن بریتی دلقادر اوغلنه کوندروب ماللرینی استرداده اهتمام ایتدی .

مغول و ترکان و سائر قبائل و عشائر رؤسانی دعوته آدم کوندردی بونلرك ورودلرینه انتظارده ایکن ارزنجانه کوندردیکی معتمدی عودتله امیر مطهرتن اقشهر کندیسنه اعاده اولنمادقچه صلح اولمایه جنی خبرینی کتیردی . بونکله برابر مطهرتنك ده بر ایلمجیسی کلش ایدی . یوکا کوز داغی اولتی ایچون امرای الواسك وصولنه قدرانی آلی قودی .

سلطان برهان الدین احمد قراحصار کفونیه [۱] حدودنده برقلعه یاماسنی آق قیونلی امیر عثمانه امر ایتدی . امیر مشارالیه بوایشه مشغول اولدی . برهان الدین امیر « سعدالملک » ی کباخ اوزرینه محاربهیه مأمور ایتدی وارزنجانك ضبطتی تصمیم ایله عسکر حاضرلاندی .

امیر مطهرتن طالب صلح و اتفاق اولوب پلور محاربه سنده آلدینی اسیرلری ، سلاح و حیوان و ماللری تماماً اعاده یی درعهده ایتدیکی کبی هر سنده اوجیوز بیک اقیه کوندرمه یی تعهد ایتدی . سلطان راضی اولمایوب بابت یعنی بایسورد طرفی یغمایه آدم کوندردی امیر مطهرتنك برادری پیر محمد او طرفك والیسی ایدی . امیر مطهرتنك عقل کهیاسی اولان علی اغا ایله برابر پیر محمد آقینجیلری قارشولدیلر اما

[۱] الیوم شایین قره حصار و قره حصار شرق دیدیکنز شهردر .

مغلوب و اسیر اولدیلر . سلطان انلری سیواسه کوندردی . برمدت صوکره صالیویروب برلرینه کوندردیکندن امیر مطهرتن بوکا مقابلهٔ محبوس طوتدینی امیر سعید ایله دیگر اسرای صالویرمکله بونلرده سیواسه عودت ایتدیلر .

عزیز ابن اردشیرالاسترابادی « بزم و رزم » نام اثرینک برنجی جلدینی بووقه ایله سکزیوزسنه هجریه سنده ختامه ایردیرمشدر . عزیز اثرینک ایکنجی جلدینی یازماغه میدان بولاماش اولسه کرکدر . چونکه عین سنده سلطان برهان‌الدین احمد آق‌قونلی عثمان النده مقتول اولدی . بو عثمان بکک سلطانیه صورت انتسابی یوقاروده ذکر اولوندی . قیصریه محاصره سنده بولندقدن و بالآخره سلطان طرفندن قراحصار شرقی حدودنده برقلعه بناسنه مأمور ایدلدکدن صکره عاصی اوله رق فرار ایتش و سلطان پک از آنلی ایله انی تعقیبه قویلیش ایدی . دار بربرده عثمان کبرو دونوب سلطان قتل ایتمشدر . منجم باشی تاریخنده عثمانک سبب عصیان شو صورتله نقل ایدیلیور :

« قاضینک همشیره زاده سی شیخ مؤید عصبیان ایتکله اوزرینه واروب قیصریه قلعه سنده انی محاصره قیلدیلر ظفر عسیر ایکن عثمان بکک سی و توسطی ایله مؤید صلح و امان ایله قلعه دن نزول ایلدی . قاضی برهان انی غدر ایله قتل ایتکله عثمان بک بوماده ایچون انک طرفندن روگردان اولوب الی یوزمقداری اتباعی ایله دیورکیه طوغری کیتدی . قاضی برهان‌الدین مکمل عسکر ایله انک اردندن ایریشوب عثمان بک اول شردمهٔ قلیله ایله تثبت ایلدی . و محکم جنک ایدوب بالآخره برهان معرکده مقتول و عسکری منهزم [۲] » اولدی .

اولا قاضی ثانی و وزیر ثالثا نائب حکومت و نهایت غاصب سلطنت

اولان سلطان قاضی برهان الدین احمد داهی دینه جک قدر ذکی ، عالم ، فقیه ، السنه ثلاثه ده (ترکجه ، عربجه فارسجه) شاعر و نقط خونخوار ، حریص اولدیفندن اون سکنر سنه دوام ایدن تسلطنده نه کندی راحت ایده بیلمش نه ده خلقه حضور و راحت ویرمشددر . مقام سلطنته کچمک ایچون بالذات الیه قلچ ارسلانی وکیخمروی قتل ایتدیکی کبی فریدونی وحنی یکنی شیخ مؤبدی بواغورده افنا ایتدی . اقصای آمالندن اولان آماسیه مک فتحی اغورنده عثمانیلردن یدیکی ضربه دن بلی طوغرولته مامش و بومفلوبیتی پلور حربنده امیر مطهرتنک مظفریتی تشدید ایتمش و سبب اضمحلالی اولمشدر .

سلطان برهان الدین احمدک قتلندن صوکره اوغلی علاءالدوله علی بر مدت یسیره پدری مقامنه کچمش ایسه ده اهالی سیواس برطرفدن تیمورلنکه تابع اولان ارزنجان ملکی امیر مطهرتندن دیگر جهتدن آق قیونلی عثماندن خائفاً سیواس حکومتی دولت عثمانیه یه تسلیم ایتمک کبی معقول برحرکنده بولوندیله عثمانلی تاریخنده زین العابدین اسمیله محرر بولسان قاضی برهان الدینک اوغلی علی بر خیلی زمان ممالک عثمانیه ده یشامش ، نهایت ۸۴۶ تاریخنده وفات ایتمشدر . [۱]

مسکوکات

قاضی سلطان برهان الدین احمدک مسکوکاتی نادر بولونمقده در . موزه هایون قتالوغنده بولنردن ایکینسک تعریفی محرر اولقله بورایه نقل ایدلدی :

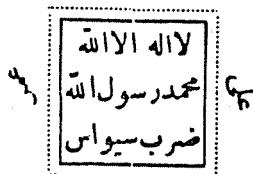
سیواس تاریخی سبیلکدر .
ظهیری :

وجهی :

[۱] تاج التواریخ ، خواجه سعدالدین افندی . جلد اول صحیفه ۳۷۲

منجم باشی تاریخی جلد ثالث صحیفه ۳۵۶

ابوبکر

بچ

السمی العالمی
العادلی البرهانی
[خلدالله ملکه]

[نو ٦ ٧]

وزنی ٦ ١ ط قطری ٢٩

ظهري :

[السمی العالمی]
العادلی البرهانی
خلدالله ملکه

نو ٦ ٧

وزنی ٧ ١ ط قطری ١٨

وجهی :

بالاده کینک عیندر

بوايکي سکه نك ايكيسی ده سيلك اولديفن دن برنده نقصان بولنان کلمات
ديکريله اتمام ايدلشد .

قنالوغك نلشردن برقاج سنه صوكره بومباي باش شهيندر سابق
محروقي زاده جعفر بك افندي نك قولكسيوننده قاضی برهان الدينك
معدن ده مضروب ديكر كموش برسكه سی منظور عاحزی اولدی . بوسكه نك
وجهی سیواس ده ضرب ايدلش اولانلرك عینی اولوب انجق ضرب سیواس
یرینه ضرب معدن یازیلیدر . ظهري ایسه شویله در :

الملکی العادلی
العاملی البرهانی
خلدالله ملکه

تاریخی یوقدر .

کتابه لر

قاضی سلطان برهان الدین احمدك نامی حاوی کتابه لر دن شمدی به
 قدر نشر ای دیلنلر موزه هایون مدیر عمومیی خلیل بك اقدینك
 مجموعه مزك ۱۹ نجی جزئنده نشر ای تدییکی قیصریه ده قبان خان دینلن
 بمبوق خان جوارنده کی چشمه کتابه سیله یه میر مشارالیهك سیواس
 و دیوریکلی عنوانیله فرانسجه اوله رق نشر ای تدییکی کتابه ده مندرج
 و سیواس شهرینك جنوب غریبسنده شهره ایکی یوز مترو مسافه ده کائن
 قاضی برهان نر به سی دینلن تر به داخلنده بش عد قیریق سنك مزاردن
 اوقونه ییلنلردن قاضی سلطان برهان الدین احمدك اوغلی محمد چلینك
 ۲۹ شوال ۷۹۳ تاریخی قبر طائی وینه سلطان مشارالیهك کریمه سی
 حبیه سلجق خانونك ۸۵۰ تاریخی کتابه سنك مزاری ایله ۲۴ ذی الحجه
 سنه ۱۰۰۰ تاریخی یازیلری نقصان دیگر بر قادین مزاری کتابه سنندن
 عبارتدر .

ختم

احمد توحید